

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden küldemény a szerkesztőség czime alatt küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél iven.

ELŐFIZETÉSI ÁR: egész évre 6 frt (12 korona), félévre 3 frt (6 korona). HIRDETÉSEK DÍJA: *Benn a lapban* egész oldal 8 frt, féloldal 4 frt, negyedoldal 2 frt; *a borítékon* egész oldal 6 frt, $\frac{1}{2}$ oldal 3 frt, $\frac{1}{4}$ oldal 1 frt 50 kr, $\frac{1}{6}$ oldal 1 frt. Többszörös hirdetésnél árszámot adatik. Bélyeg-díj minden hirdetésnél külön 30 kr. Egyes szám ára 15 kr.

A kiadóhivatal

kezelője RÓZSA SÁNDOR főiskolai háznagy, kinek nevére intézendő a lap minden anyagi dolgára s a hirdetésekre vonatkozó küldemény.

Az egyetemes gyámintézet alapszabály tervezete.

II.

Ezeket tudva, kérdezzük, vajjon azért, mert egyik-másik egyházmegye lelkészi kara, eddig még semmit sem tett; azért, mert egyik-másik fraternitás oly csekély mérvű adózást szabott magára, hogy a nyújtható segély majdnem 0: vajjon ezért szükséges-e feltétlenül az egyetemes intézkedés, nem kerülhető-e el, az eddigiek teljes feláldozása, mondhatnók: jogos igényeik megrövidítése.

Ha nem volna út és mód, a kibontakozásra már, akkor értenők, az egyetemes intézkedésre való törekvést; vagy ha a nyugdíjintézet maga lenne a főczél s a segély másodlagos: ekkor is megnyugodnánk ily egyetemesítésben, sőt több, határozottan nagyobb áldozatokat ajánlnánk meg s követelnénk érdekében; de így: senkisémet vádolhat önzéssel, midőn szavunkat emeljük fel, oly intézkedés ellen, mely azokat sújtja, kik eddig is munkások voltak, azok javára, kik eddig semmit sem adtak.

A gyámintézetek keletkezésének története, a létező intézetekhez tartozás érdekében, a hozzájárulási módozat, elég világosan megmutatná az utat arra, miként lehet megteremteni az egyetemes gyámintézetet, egységesítés nélkül s úgy, hogy abban senkinek kára ne legyen. — De nem tekintünk erre; feledjük a multat, bizonytalanná tesszük a jövőt s csak fokozzuk a jelen aggodalmát s csak azért, hogy egyetemes gyámintézetünk legyen.

A mandatarikusok, kik a tervezéssel megbizattak, egyik túlságból önkénytelenül mennek a másikba át. — Jogokat csorbítanak, konfiskálnak, egyik pozitive, másik negative. — Egyik

elveszi a külön-külön szerzett tőkét az egyetem javára; a másik nem veszi el, meghagyja, de a szerzett jogot teszi illuzóriussá planumával. — S így tovább. — Ugy látszik, az egész vonalon sehohol, csak itt minálunk született s élt az eszme az egyetemes gyámintézet iránt azon alakban, hogy egyöntetű eljárás mellett, egyenlő tagdíj, egyenlő segélyforrások alapján, de minden egyházmegye külön autonómikus intézkedése mellett teremtessek meg az; mert csak így kerülhető el jogfosztás, jogcsorbítás, méltánytalanság, igaztalanság s több eféle.

Hát ha mi, akik rossz kedvező kilátással a jövőre, belépési díjjal mindannyian, első évi fizetésünket adtuk a gyámintézetnek; ha mi fizetésünk 2%-át fizetjük ide tagdíjjal; ha éretünk az egyházak 12—12 frtot fizetnek ide évenként, ha mi ezek s több más segélyforrás alapján 300 frt évi segélyt tudunk adni gyámoltjainknak, ki fogja elhinni azt, hogy utánunk ne csinálhatná Rikán belől s dunántúl s tiszáninnen. Azért, hogy itt lelkésztestvéreink 10—20 kros befizetésekkel akartak idvezülni, vagy még ennyit sem áldoztak magukért, elvenni jogos reményünket nekünk egységesítés czime alatt: mégis csakugyan oly dolog, mely sem az igazsággal, sem a szeretettel össze nem egyeztethető.

A példa itt is világosít, — felveszem az alsó-zempléni egyházmegyét, melynek intézete ma 5728 frt tőkével rendelkezik, s ha a lelkészek fizetésük felét, mint mi, gyámintézeti alapul leteszik, — 21821 frtra egészíthetik ki azt. — Fizetésük 2%-a, az egyházak járuléka s mint a tervezet megállapítja a közalapról fizetésük $1\frac{1}{2}$ %-a, együtt évi 3926 frtot jövedelmez. — Tíz év alatt 9 özvegy maradt hátra. — Tessék ezeknek évi 100—200 frt segélyt kiadni a 700 frton alól s 700 frton felüli fizetések után; a

működés első évében már 2600 frton felül lehet tőkésíteni s így tovább.

Az Erdélyben püspöki vizsgálat alatti egyházaknak semmijök sincs. — Adják össze fél-fizetésüket mint mi s lesz 10,019 frt tőkéjük; fizessék tagdíjjul jövedelmük 2½%-át, az egyházak a fizetés 1%-át, vegyék a közalaptól a 1½% segélyt s 1800 frton felüli évi jövedelemmel kezdhetik meg a segélyezést.

Igy áll a dolog mindenik egyházmegyében. Igy vive keresztül az egyetemes gyámintézet eszméjét, igaztalanok nem leszünk senki iránt s mégis el lesz érve a cél, mert egyenlő lesz a teherviselés, egyenlő lesz a segély esélye is.

Ezek a gondolatok jöttek eszembe a tervezet átolvasása s a statisztikai adatok ösztanulmányozása alapján s végeredményül, bármily elismerést érdemlő, bármily kifogástalan is az a munkálat, mely most előttünk fekszik, én ma sem tudok mást mondani, mint előbb, hogy alkossuk meg az egyetemes nyug- és gyámintézetet azon erőforrásokkal, melyeket a statisztikai adatok ismertetése alkalmából megjelöltem; vegyük ide 10 évre, a most nyert s ez idő alatt remélhető 100 ezer frt államsegélyt, 10 év múlva akkor egy pár millió forint alappal kezdheti meg egyetemes intézetünk a maga áldásos működését. Ha azonban ezt nem látjuk keresztül vihetőnek, akkor elégedjünk meg azzal, ha a

konvent minden egyházmegyére nézve egyöntetű kules alapján megállapítja a teherviseléseket s az adható közalapi segélyt s a részleteket — számadás kötelezettsége mellett az egyes egyházmegyékre bizva, alakítsák meg az egyetemes gyámintézetet.

Zsigmond Sándor.

Az országos ev. ref. lelkészi gyámintézet alapszabálytervezete.

Szász Domokos püspök a konventi gyámintézeti bizottság elé az összes magyar ev. ref. lelkészeket és családjaikat legkövetlenebbül érdeklő, nagyfontosságú javaslatot terjesztett, melyről Lapunk multkori és mostani számának vezércikkeiben kellő tájékoztatást, méltatást és felvilágosítást nyerne t. olvasóink. A bizottság f. hó 17-én kezdte tárgyalni a javaslatot, mely a 24-én kezdődött konventi ülés elé terjesztetett a bizottsági véleménynyel együtt. A konvent döntő intézkedéséről Lapunk útján szintén értesülni fognak a tisztelt olvasók.

A javaslat teljes szövege ez:

I. FEJEZET.

Általános határozatok.

1. §. A magyarországi reform. egyetemes egyház 1891—3. évi országos zsinatának 321. sz. a. kelt végzése alapján, az ev. ref. hitvallású lelkészek leendő özvegyeinek és árváinak gyámolítására országos gyámintézet alapítatik, melyből az alábbi §§-ban megállapított feltételek korlátai között, az özvegyek állandó évjáradékban vagy egyszer s mindenkorra szóló végkielégítésben, s az árvák neveltetési segélyben részesíttetnek; a befolyó

2-szor. A vallásnak célja nem abban áll, hogy valamely társaság vagy emberek összeállása által nagyobbítottassék vagy abból valamely országos alkotmány legyen, hanem hogy az értelem világosítottassék, és hogy a szív megtisztítottassék, a terhes szennyvedések mennyei vigasztalás által enyhítettassék, és a halhatatlanságnak reménysége a szívbe beplántáltassék.

3-szor. A tiszta és meg nem zavartatott vallás egyedül csak a Sz. Írásból meríthetetik, azért is ahoz minden nyelveken és minden népek között minden embernek hozzá kelljen jutni, e Sz. Írásnak elterjedését gátoló minden törekedések, az Istenség jóltevő minden céljainak és az ember valóságos boldogságának ellenére esnek.

4-szer. Csupa kény szerént való cselekedet és visszaélés az, midőn a Sz. Írás akármely magyarázatját is valakire reá tolják (valakit annak elfogadására kényszerítenek) minden embernek vagyon jussa azt vizsgálni és magyarázati, minden meg van hívva ennek olvasására és a felett észrevételeket tenni, azt meg anulni és belső indulatai által munkába is venni.

5-ször. Európának tapasztalása a Krisztus Urunk születése után való 3-ik századtól fogva, a 16-ig megmutatta azt, hogy ezen fundamentomos igazságok éppen olly fontosak az ő munkásságokban, mint a minémű tudások helyesek a tudásra nézve, és hogy azon megfontásoknak kell azon sok rosszakat tulajdonítani, melyek az alatt a hosszú idők folyamatja alatt az emberiséget nyomták, a Keresztyéni Hitet megundokították és a világot pusztították.

✠ TÁRCZA. ✠

A londoni ekklesiái gyűlésnek az 1817-ik esztendőbeli százados ünnepi pontjai.*

Londonban a Reformatio harmadik századja emlékeztére a Felsőes Király 4-ik Fiának, a Sussexi Hercegnek Elölülése alatt 1817-ik Esztben Karácsony Hava 31-én mindenféle Evangelica Confessioknak nagy számu és mindenféle rangu Tagjai Gyülekezetiben sok jeles fontos Oratiók következésül ez alább irt pontok közönséges meg egyvezéssel tettek fel és el is fogadtattak és hogy azok kinyomtatassanak és hogy a Hybernicaí, Amerikai és egyéb Európai Ujságok által széjjel terjesztessenek, a mely végre a szükséges költségek alá írás által össze is szedetni rendeltettek, meg határozta —

1-ször. Minden embernek vagyon természeti magától el nem idegeníthető jussa, az Istent önnön maga Lelki ismereti szerint imádni, a mely jus elsőb minden társaságbeli szövetségéknél, és semmi ilyen szövetésnek azt meg rontani nem lehet, nem szabad.

* E közleménynek eredeti kézírata *Szél Farkas* kir. táblai tanácselnök úr sziveségéből jutott hozzánk, a ki egyháztörténeti emlékeinknek is egyik szorgalmas és nagyérdemű gyűjtője. A reformáció háromszázados emlékünypélya alkalmával megállapított e pontozatok a protestánsizmus alapelveit oly tiszta és emelkedett felfogású tartalmazzák, hogy ma, mielő az elvektől sok tekintetben eltávolodást tapasztalunk, érdemesnek tartjuk azok emlékeztető felújítani, annyival is inkább, minthogy ez ünnepélyes nyilatkozat tudunk szerint magyar nyelven közzétéve nem volt. Szerk.

évi jövedelmek egy részének folytonos tökéltése által pedig az országos zsinat határozatának megfelelően, oly alap létesítetik, mely egyfelől az országos gyámintézet állandó föntartását s fejlesztését biztosítja, s másfelől az országos lelkészi nyugdíjintézet mielőbbi megállapíthatóságát is lehetővé teszi.

2. §. Az intézet czíme: Országos ev. ref. lelkészi özvegy-árvái gyámintézet.

3. §. Az országos gyámintézet tagjai lenni kötelesek:

a) a Magyarország területén levő ref. egyházközsegekben ez idő szerint működő s az idők rendén szolgálatba lépő rendes lelkipásztorok és állandóan alkalmazott helyettes lelkészek;

b) az összes körlelkészek (misszionáriusok) és

c) a Románia és Horvát-Szlavonországok területén működő ref. lelkipásztorok és misszionáriusok.

4. §. A 3. §-ban megnevezett, esetleg jövőben szervezendő hasonmínőségű állomásokon alkalmazandó lelkészek, h. lelkészek és misszionáriusok is, tekintet nélkül nős vagy nőtlen állapotukra, a gyámintézet tagjai sorába lépni kötelesek lesznek.

5. §. Állandó segélyezésnek tekintendő a lelkész özvegyét megillető évjradék s a lelkész árváinak neveltetési segélye; ellenben egyszer s mindenkorra szóló végkielégítés és a temetési segély.

6. §. Állandó segélyezésre, vagy egyszer s mindenkorra szóló végkielégítésre igényt nem tarthat azon lelkészi özvegy vagy árva, kinek néhai férje, illetve atyja, állásáról önként lemondott, vagy állásából akár polgári, akár egyházi bíróság ítéletével elmozdított.

7. §. A segélyezés mennyisége a férj, illetve atya beszámítható szolgálati idejének tartamától függő és annak kulcsául a szolgálatban, minden mellékjárandóságok nélkül, csupán rendszeresített fizetés címén utójára élvezett javadalmazás összege szolgál.

8. §. Beszámítható szolgálati időnek tekintetik az az időtartam, melyet a most élő papi egyének ezen szabályzat életbeléptetésétől, az ezután hivatalba lépők pedig állomásuk elfoglalásától kezdve Magyarország és társországainak területén, továbbá Romániában és Bukovinában létező vagy ezután szervezendő s a magyar egyetemes ref. egyház főhatósága alá tartozó s tartozandó egyházközsegekben mint rendes lelkész, helyettes lelkész, körlelkész vagy misszionárius szakadatlanul és egyfolytában tölt el.

9. §. A szolgálati idő folytonosságának számításánál félbeszakításnak nem tekintetik:

a) az időközben történt nyugalmazás;

b) a felfüggesztett állapotban töltött idő, ha az illető állásába ismét visszahelyeztetett, vagy nyugalmaztatott; és

c) a táborig lelkészi vagy segédlelkészi minőségben eltöltött katonai szolgálati idő.

A meghatározott díjak azonban, úgy a nyugalmazott, mint felfüggesztett állapotban, nemkülönbén a hadi szolgálat ideje alatt is, pontosan fizetendők.

10. §. Az egyszer s mindenkorra szóló segélyezés, annak megállapítása után, azonnal folyósítandó és kifizetendő; az állandó segélyek és neveltetési költségek azonban azon napot követő hó elsejétől folyósítandók és fizetendők ki évnegyedi előleges részletekben, melyen a jogczím azokra nézve beállott s azon hónap végével szüntetendők meg, melyben jogczímük elenyészett.

11. §. Az állandó segélyezésre és végkielégítésre jogosítottak igényük érvényesítését, jogczímük beálltától számítandó egy év alatt, illetékes egyházmegyei főhatóságuk útján kérelmezni kötelesek. Egy éven túl az egyszer s mindenkorra szóló segélyezésre való igény egészen elenyészik; az állandó segélyezés pedig, csak a kérelem beadását követő hónaptól kezdve jár.

6-szor. A Sz. Írás olvasásának megtilalmazása és annak visszaszárnyazatja alkalmatlanságot szolgáltatott a Papoknak arra, hogy az emberek szívekben való félelemnek és reménységnek támasztása által gazdagságot és hatalmasságot halmozhassanak magokra, a Népet járom alá hajthassák, a Fejedelmeket uralkodó székekben megvesztegethessék, és a magok uralkodását az emberek vagyonjára, értelmére és Lelkek esmértetere kiterjeszthessék.

7-szer. Ezen gyülekezet gyönyörködve emlékezik meg a világosságnak ama szikráiról, melyek először a 15. századnak setétségére fényt vetettek, háládatosan tartja meg szívében Viclefnek, Prágai Hieronimusnak, Husz Jánosnak, és Valdis Pétertől nevezetett Valdenseseknek emlékezeteket.

8-szor. Különös czélja ezen össze gyűlésnek az, hogy a harmadik százados emlékezet ünnepét ama dicsőséges Reformationnak megünnepelje, mely 1517-ik Esztendőben Saxoniából kiterjesztett és a tudatlanságot, az elnyomtatást Szabadsággal, és a megvesztegettetett Keresztynséget tisztával váltotta fel.

9-szer. Ez a Reformatio a Könyv nyomtatás által segítettvén, kiszabadította a Népeket a Babonának és a Kegyetlen Uralkodásnak jármából, igaz erkölcsi szabadságokat, és a Felsőségnek törvényes hatalmokat megfundálta, a népek társaságos állapotjának megjobbultást szerzett úgy annyira, hogy még azon Népek sorsára is jötevéleg — — munkálódott, melyek közzé bé nem jöhetett.

10-szer. Ezen gyülekezet Luthert, Melanchtont, Cwinglit és Kálvint a nagy emberek között is nagyok-

nak esméri és tartja, csudálja az ő talentumokat, bátorságokat és állhatatosságokat.

11-szer. Örvendezéssel esik ezen Gyülekezetnek értésére, hogy a Német Országi Protestánsok ezen százados ünneplés alkalmatlanságával hasonló fenek (fundamentum) igazságokat tettek közönséggé és az ő egymáshoz való kötelezések által a Reformationnak új méltóságot és kiterjedést szerettek légyen.

12-szer. Ezen gyülekezet minden Európai és Amerikai Protestánsokat serkengetve hív meg arra, hogy a Reformationnak fundamentum igazságaihoz, mellyel annyi jót okoztanak szorosán ragaszkodjanak, különösen ezen mostani időben, melyekben a Klastromok ujjonnan felelevenednek, a Sz. Írásnak hozzá ragasztott magyarázat nélkül való olvasása tilalmazatik és a vallásbeli értelmeket nyomozó Papi Törvényszék, a maga uralkodását (országát) kintő eszközök (Tortura) és egyéb rakás fák által újra igyekszik megfundálni.

13-szor. Szíves részt veszen ezen Gyülekezet azon Pedemontiumbeli és Francia országi protestans Gyülekezetek sorsából, kik vallásaik miatt szenvedtek és vigasztalással számokra atyafiságos segédelmet kíván küldeni.

14-szer. Erős állítással ki jelenti ezen Gyülekezet azon óhaját (kivánságát), hogy a Reformatio soha se terjesztessen másképp, hanem egyedül az igazságnak belső meggyőződése által és nyilván kijelenti, hogy a Rno katolikusok iránt semmi olyas értelemmel és indulatokkal nem viseltetnek, a melyek a keresztyéni szeretetnek és Szabadságnak ellenére volnának.

12. §. Az állandó segélyezésben részesülők az arról kiállított nyugtákon, az illetékes ref. papi hivatal által igazoltatni kötelesek az életben lételt, özvegyi állapotot és az árváknál a 17. §-ban meghatározott feltételek fennállását.

13. §. Azon kérdés felett, hogy van-e s mily mértékben van a folyamodó özvegynek vagy árvának állandó évjáradékra s illetve neveltetési költségre igénye: a gyámintézeti alapot kezelő egyházkerületi alapkezelő bizottság véleményes javaslata alapján, az egyetemes konvent által választott végrehajtó bizottság határoz. (l. 30. §.)

II. FEJEZET.

Az özvegyek és árvák ellátásáról.

14. §. A 3. §-ban felsorolt lelkészek özvegyei és árvái, a mennyiben férjük, illetőleg atyjuk legalább 10 beszámítható szolgálati évvel birt, a férj, illetve atya elhalálása után, állandó évjáradékra, illetőleg neveltetési segélyre tarthatnak igényt.

15. §. Az özvegyi évjáradék összege, a néhai férj beszámítható szolgálati éveinek s élvezett fizetésének alapul vétele mellett, de az egyenlőség és testvériség elveire is tekintettel, akként állapítatik meg, hogy a lelkészi állomások a szerint, a mint azoknak javadalmába s ezeken belül, a szolgálati évek száma szerint, a következő §-ban részletezett különböző arányban kapnak az özvegyek az állandó évjáradékot.

16. §. 1. A 700 frtot meg nem haladó évi fizetéssel birt lelkészek özvegyei:

10—15 évig terjedő szolgálati idő után évi	100 frt.
15—20 " " " " " "	150 "
20—25 " " " " " "	200 "
25—30 " " " " " "	250 "
30—40 " " " " " "	300 "
40—50 " " " " " "	400 "

II. A 700 frtot meghaladott fizetéssel birt lelkészek özvegyei pedig:

10—15 évig terjedő szolgálati idő után évi	150 frt
15—20 " " " " " "	200 "
20—25 " " " " " "	250 "
25—30 " " " " " "	300 "
30—40 " " " " " "	400 "
40—50 " " " " " "	500 "

évjáradék élvezetére jogosultak.

17. §. Az árvák részére foganatosítandó neveltetési segély összege, csak atyátlan árváknál, minden egyes árvára külön-külön az özvegy anyá részére meghatározott évjáradék $\frac{1}{6}$ -ában állapítatik meg; szülők nélküli árvák pedig az anyát megilletett évjáradék $\frac{1}{4}$ összegét nyerik neveltetési segély címen. A neveltetési segély összege azonban, atyátlan árváknál az özvegy anyá járulékanak fele összegét, szülőtlen árváknál az anyát megilletett évjáradék $\frac{3}{4}$ összegét felül nem haladhatja.

18. §. Az évjáradék kiszolgáltatása megszűnik:

ha az özvegy újból férjhez megy, vagy meghal; a neveltetési segély kiszolgáltatása pedig akkor, ha:

1. a fi-árvák a 20 évet, a nő-árvák pedig a 18 évet betöltötték, vagy ez utóbbiak azt megelőzőleg férjhez mentek;

2. ha az árvák oly egyházi vagy iskolai segélyben részesülnek, melynek összege a neveltetési segély összegét meghaladja és végül

3. ha elhalnak.

19. §. Az atya nélküli árvák, anyjuk elhalálása esetén, a szülőtlen árvák magasabb neveltetési segélynek élvezetébe jutnak.

20. §. Azon lelkész, helyettes lelkész, körlelkész vagy misszionárius özvegye, kinek néhai férje a gyámintézetnek tagja 10 évig nem volt, csak végkielégítésre tarthat igényt, mely az özvegyekre nézve a 15. §-ban körvonalozott elvek szerint következő összegben állapítatik meg:

I. A 700 forintot meg nem haladott fizetéssel birt lelkészek özvegyei részére:

1—5 évig terjedő szolgálati idő után	200 frtban.
5—10 " " " " " "	300 "

II. A 700 frtot meghaladott fizetéssel birt lelkészek özvegyei részére:

1—5 évig terjedő szolgálati idő után	300 frtban.
5—10 " " " " " "	500 "

A 10 évi beszámítható szolgálati idővel nem bíró lelkészek elmaradt árvái pedig a 17. §-ban meghatározott életkor eléréséig, az alap állásához képest, s a netán más alapokból részükre juttatott segélyek összegének tekintetbe vételével, évről-évre külön megállapítandó nevelési segélyben részesíttetnek.

21. §. Állandó gyámolításra vagy egyszer s mindenkorra szóló végkielégítésre azonban, a fentebb jelzett előfeltételek megléte esetén is, csak az az özvegy tarthat igényt, ki néhai férjével a tényleges szolgálat ideje alatt, vagy azt megelőzőleg kelt össze, annak haláláig vele együtt élt és erkölcsös életet folytat.

Állandó vagy egyszer s mindenkorra segélyre pedig csak azon árvák bírnak igényjogosultsággal, kik az elhalt lelkész édes gyermekei.

22. §. Az előbbiekből megkivánt általános kellékek kivül, az alábbi pontokban felsorolt esetekre, még a következő rendelkezések állapítatnak meg:

a) Azon özvegyek, kik néhai férjükkal, ennek 60 éves kora után keltek egybe, valamint az ezen házasságból származott gyermekek állandó ellátásra igényrel egyáltalán nem bírnak, végkielégítésben is csak akkor részesíthetők, ha néhai férjükkal legalább 5 évig együtt éltek.

b) Amaz özvegy pedig, ki 50 évesnél idősebb lelkészhez ment volt férjhez s az ezen házasságból származott gyermekek, állandó évjáradékra, illetőleg nevelési segélypénzre csak úgy tarthatnak igényt, ha férjük, illetve atyjuk a házasság megkötése után legalább 10 évig élt s a gyámintézet tagja volt.

Az árvák részére azonban a 19. §-ban biztosított kedvezmény ez esetben is fentartatik.

c) Azon özvegy, ki néhai férjével nem élt együtt vagy attól törvényesen elvált, a férj után semminemű segélyre nem tarthat igényt, gyermekei azonban, ha a feltételek különben megvannak, segélyre igényrel bírnak és szülők nélküli árváknak tekintendők.

d) Az az özvegy, ki erkölcstelen életet folytat vagy valamely büntett vagy vétség miatt a polgári bíróság által elítéltetett, évjáradék vagy végkielégítése iránti igényét nem érvényesítheti s a netán már megszerzett állandó segélyt elveszti; gyermekei azonban, ha a feltételek különben megvannak, segélyre igényrel bírnak s szülők nélküli árváknak tekintendők.

23. §. Tekintet nélkül a fennebb elősorolt kizárási okokra, a gyámintézet kötelékébe tartozó minden oly lelkésznek, helyettes lelkésznek, körlelkésznek és misszionáriusnak, ki a gyámintézetnek legalább 3 évig tagja volt, halála esetén hátramaradó özvegye, árvái vagy ilyenek nem létében egyéb hozzátartozói, kik tisztességes

eltemettetéséről gondoskodnak, az elhunyt beszámítható fizetésének 10%-át nyerek a gyámintézeti alaptól temetési segély címen, mely összeg a gyámintézeti alapot kezelő egyházkerületi hatóság által, a haláleset szabályszerű úton történt bejelentése után haladéktalanul kifizetetik.

Azon özvegyek vagy árvák azonban, kiknek férjük, illetőleg atyjuk a gyámintézetnek a 3 évnél rövidebb ideig volt tagja, a befizetett fölvételi díjak összegét kapják temetési segélyül.

III. FEJEZET.

A gyámalap és annak kezelése.

24. §. Az országos ref. lelkészi özvegy-árvai gyámintézet alapja áll:

1. A gyámintézeti tagok által fizetendő s évi fizetésük 10%-ban megállapított belépési járulékból;

2. a gyámintézeti tagok által fizetendő és évi fizetésük 2½%-ban megállapított állandó évi járulékból;

3. a lelkészi állomásokat fentartó ev. ref. egyházközségek által, minden lelkészi állomás után fizetendő s a papi fizetések 1%-ában megállapított fentartói illetékből;

4. az országos ref. egyházi közalap jövedelméből fedezendő s az összes papi fizetések 1½%-ban megállapított hozzájárulási összegből;

5. Az országos ref. egyházi közalap jövedelméből e célra időnként az előbbi pontban meghatározott rendszeres járulékon felül is netán kiszakítható összegekből;

6. A lelkész elhalálozása által megüresedett papi állomások javadalmának a halált követő első félévi részletéből, mindazon esetben, midőn kegyjavadalom élvezetére jogosított özvegy vagy árvák nincsenek;

7. E célra teendő alapítványokból vagy egyszer s mindenkorra adományokból.

25. §. Az 1. pont alatt jelzett járulékok a gyámintézetbe való belépést követő 3 éven át, évi egyenlő részletekben fizetendők be, illetékes úton, az intézet pénztárába, míg a 2., 3. és 4. pont alatt foglalt állandó évi járulékok utólagos részletekben szolgáltatandók be.

26. §. A leendő lelkészek fizetés-kötelezettsége a szolgálatba lépéssel, a már szolgálatban levőkre nézve pedig a jelen szabályzat életbeléptetése idejével veszi kezdetét.

27. §. A gyámintézetbe beszoigáltatott járulékok visszafizetésének hely nem lehet.

28. §. A 24. §-ban meghatározott jövedelmek 25%-a kamatos kamataival együtt, minden évben a megalkotandó országos ref. papi nyugdíj-alap javára tőkésítették s csak a fennmaradó 75% fordítható az esedékessé válandó évjáradékok, nevelési segélyek, egyszer s mindenkorra szóló vigkielégítések és temetési segélyek fedezésére.

Az évenként esedékessé válandó járulékok kiegyenlítése után mutatkozó pénztármaradékokból pedig minden év végén 10% lesz tőkésítendő egy gyámintézeti állandó alap szerzése céljából, mely alapnak kamatai azonban a megnyílandó újabb segély-igények kielégítésére felhasználhatók.

29. §. A gyámintézet ügyeinek harmadfokú s legfőbb intézése s a gyámintézeti alap s egyéb kezelési ügyek ellenőrzése, az egyetemes Konvent hatáskörébe tartozik, mely az évi tagsági díjak s másnemű járulékok fő-összegét megállapítja, a papi fizetéseknek 5 évről 5 évre eszköz-
lendő revíziója folytán helyesbíteti s a végrehajtó bizottságnak az esedékessé vált évjáradékok és nevelési segélyek kiszolgáltatására vonatkozó előterjesztési fölött véglegesen határoz.

30. §. A gyámintézetet, mint az egyetemes egyház közvagyonát érdeklő minden ügyben való másodfokú határozathozatallal az országos közalapi végrehajtó bizottság bizatik meg, mely az egyházkerületi intéző bizottság által előkészített ügyekben határoz, illetve az állandó segélyek folyósítása s az állandó segélyre igényt nem tartható árvák nevelési segélyének megállapítása s más fontosabb ügyek tekintetében egész évi működésének kimerítő ismertetésével kapcsolatban az egyetemes Konventhez évenként előterjesztést intéz s javaslatokat tesz.

31. §. Az országos közalapi végrehajtó bizottság, mely a megelőző szakaszban jelzett minőségében „Az országos ref. lelkészi gyámintézet végrehajtó bizottsága” nevet viseli, lehetőleg a közalapi ügyekben összehívandó ülésekkel egyidejűleg, de a szükséghez képest évenként máskor és többször is, Budapest fő- és székvárosában tartja üléseit.

32. §. A gyámintézeti alapot a Konvent által ezzel megbízott egyházkerület, a kebeléből alakítandó intéző bizottság útján, felelősség terhe alatt kezeli, illetőleg kezelteti. Az intéző bizottság elnökei a kerület püspöke s főgondnoka; tagjai az előadó, a kerület pénztárnoka, ellenőre, számvevője s az egyházkerület által választott egy világi s egy egyházi tanácsbíró. Ez intéző bizottság az alap bevételeiről, kiadásairól, állásáról rendszeres könyvelést, nyilvántartást és számadást vezet s eljárása eredményéről, a megvizsgált számadások csatolása mellett, a végrehajtó bizottság elé kimerítő jelentést terjeszt.

A gyámintézeti alapba beszoigáltatandó mindenemű járulékok, belépési díjak és adományok az intéző bizottsághoz küldendők s ugyane hatóság veszi át és nyugtázza az országos közalap évi járulékát is a 25., illetve 37. §§-ban meghatározott határidőkben.

33. §. A gyámintézet vagyona magyar állampapirokba vagy záloglevelekbe fektetve, vagy kettős értékű jelzálogi biztosítékkal kölcsön kiadva kezelendő, ily elhelyezhetőség pedig takarékpénztárilag gyümölcsöztesztendő.

Ha azonban a gyám-alap növekedtével, az ingatlanokba való befektetés czélszerűnek mutatkoznék, a teendő intézkedések iránt a végrehajtó bizottság a Konvent elé ily irányú javaslatokat terjeszthet.

34. §. A segélyezés iránti igények megállapítása s egyéb a gyámintézeti alapot érintő kérdések eldöntése tekintetében az adatokat összegyűjteni s azokat a teendő intézkedések iránti javaslattal a végrehajtó bizottság elé terjeszteni, az alapot kezelő egyházkerületi intéző bizottság kötelessége.

35. §. Az évjáradék, neveltetési segély, végkielégítés, temetési segély s ezen szabályzat alapján támasztható egyéb igények érvényesítését czélzó folyamodványok az illetékes esperesi hivatalok útján s azok véleményes javaslatával ellátva a megszabott határidőkön belül, az alapkezelő egyházkerületi intéző bizottsághoz nyújtandók be, mely is a hatásköréhez tartozó ügyekben intézkedik; a végrehajtó bizottságnak, illetve Konventnek fentartott ügyek elintézésére nézve pedig véleményes jelentését megteszi.

36. §. A lelkészek és egyházak által fizetendő évi járulékoknak, a lelkészek belépési járulékanak s a 24. §. b) pontja értelmében beszoigáltatandó időközi papi javadalmaknak beszédésével s a kezelő egyházkerületi hatósághoz félévi részletekben való juttatásával, az egyházmegei esperesek bizatnak meg, kiknek e szabályzat rendjén azon jog is megadatik, hogy a félév végéig be nem folyt járulékok befizetésére nézve 3 hónapig terjed-

hető haladékokat adhassanak 5% késedelmi kamatok fizetésének kötelezettsége mellett s a mennyiben a járulékok ezen idő alatt sem folynának be, a késedelmes lelkészek vagy egyházakon e követeléseket egyházi közigazgatási úton felhajthassák.

IV. FEJEZET.

Átmeneti intézkedések.

37. §. A jelen szabályzattal szervezett országos ref. lelkészi özvegy-árvai gyámintézet életbeléptetésétől kezdve választandó vagy kinevezendő lelkészek, helyettes lelkészek, körlelkészek, illetőleg misszionáriusok az illetékes egyházmegye hasonczélú intézetébe be nem léphetnek.

38. §. A jelen szabályzat életbeléptetési idején már alkalmazásban levő lelkészek, helyettes lelkészek és misszionáriusok azonban eddigelé szerzett jogaik fenntarthatása végett, az egyházmegyei gyámintézetek kötelékében is megmaradhatnak, s alapszabályszerűleg megállapított díjaikat pontosan fizetvén, özvegyei és árvaik segélyezés iránti igényüket, tekintet nélkül az országos gyámintézettől nyerhető állandó, vagy egyszer s mindenkorra segélyezésre, az egyházmegyei gyámintézettel szemben is akadálytalanul érvényesíthetik.

39. §. Mindazon ev. ref. egyházközségek, melyek az illetékes egyházmegyei özvegy-árvai gyámintézet alapjához való évi rendszeres hozzájárulásra kötelezve vannak, e kötelezettségük alól a jelen szabályzattal fölmentetnek s az országos gyámintézet életbeléptetésétől kezdve az illető egyházközségektől az ezen intézet javára kirovott s a papi fizetések 1%-ában megállapított fentartói illetékeken kívül hasonczélú intézmények javára semminemű járulék nem szedhető.

40. §. Az egyházmegyei özvegy-árvai intézetek alapjaiból jövőre csak a már megnyitott s a jelenleg alkalmazásban lévő s intézeti tagság jogával bíró lelkészek özvegyeinek és árvaiknak ezután megnyilando segélyezés iránti igényei elégítettnek ki, mihelyt pedig ily jogosultak nem lesznek, az illető alapok jövedelmei az egyházmegyei által megállapítandó szabályzat értelmében, az illető egyházmegye kötelékébe tartozó lelkészek országos gyámintézeti járandóságainak részben vagy egészben való fedezésére fordíthatók.

41. §. Arra nézve, hogy a segélyezésre jogosított özvegyek és árvaik folytonos apadására tekintettel a segélyezési kulcs fentartandó vagy megváltoztatandó lesz-e, az egyházmegyei belkörüleg intézkednek, de az e tekintetben alkotandó szabályrendeletek az egyházkerületek jóváhagyása előtt életbe nem léptethetők.

42. §. Jelen szabályzat az 1895-ik évi január hó 1-én lép életbe és 10 évenként revízió tárgyát képezi.

A végrehajtás iránti intézkedések a konventi elnökség útján teendők meg.

A lelkészi gyámintézet tervezetének indokolása.

Tisztelt bizottság!

Múlt évi konventünk 51. és 60. b) alpont sz. alatt kelt végzése folytán bizottságunk egy igen nemes, de nehéz feladat megoldására, illetőleg erre vonatkozó javaslattételre lett fölhíva s utasítva. Egyetemes zsinatunk ugyanis, immár szentesített egyházi törvényeink 270-ik cikkelye szerint, a konventnek köteletségévé tette, hogy a 259-ik cikkely e) alpontjával összhangzólag, hivatalviselésre képtelen lelkészek nyugdíjintézetének kérdésével tovább is foglalkozzék, s arra vonatkozólag készítenő végleges tervezetét minden esetre terjeszsze a közelebbi

rendes zsinat elé. Ezt megelőzőleg azonban, az özvegy-árvai gyámintézet létesítéséről három év alatt gondoskodjék, s ha az másfépen nem lehetne, a zsinat általi törvény-alkotást is vegye igénybe.

A konvent által megválasztott bizottság, még a konventi ülések tartama alatt megalakulván, elnökévé alulirottat s előadójává nt. Széll Kálmán esperest választván meg, első köteletségünknek tartottuk egybegyűjteni a szükséges statisztikai adatokat, melyek e nagyfontosságú kérdés megvilágítására s a javaslatkészítésre tájékozásul szükségesek. A beszerzett részletes adatokat a bizottság előadója lelkiismeretes gondnal és sok fáradsággal feldolgozta s azokat kinyomatva, közre is bocsátotta. Az adatok 1883-tól az 1892-ik év végéig s így 10 évre vonatkoznak. E szerint, elegendő alappal szolgálhatnak arra, hogy bepillantást engedjenek egyfelől a mostani helyzet milyen voltába s másfelől megvilágítsák azon utat, melyen a kítűzött cél érdekében bizton haladni lehet és kell.

A lelkipásztorok özvegyei s árvaik ez idő szerint kizárólag az egyes egyházmegyeikben létező özvegy-árvai gyámintézetek által való segélyezésre vannak utalva és szorítva. Az összes gyámintézeteknek alapvagyonra volt 1892-ik év végén: kerek számban 1.183,500 forint; tagdíjúl kirovatott abban az évben: 14,530; s 613 özvegy és 209 kiskorú árva részesült összesen 50,900 forint segélyben és így átlag egyre jutott 61 forint. Meg kell azonban jegyezni, hogy egybehasonlítva az egyes egyházmegyei segélyezések mértékét, nagymérvű aránytalanság tűnik ki. Kiemelék e tekintetben egynehány jellemző adatot. Általában legkedvezőbb a helyzet a dunamelléki egyházkerületben s kiváltképen az alsóbaranya-bácsi, a solti és a pesti egyházmegyeikben. Az utóbb jelzetté az elsőség koszorúja, mert 1892-ben az özvegyeknek egyenként 250, s az árvaiknak 62 forint osztalékot adott, mert van közel 40,000 forint alaptőkéje s ennek folytán tagdíjúl összesen csak 230 forintot rovott ki. Kedvező a helyzet az alsóbaranyai és a solti egyházmegyeikben is; az előbbi egy-egy özvegyet 197, egy-egy árva 24 forinttal, az utóbbi az özvegyeket fejenként 130—140 forinttal segélyezte. A dunántúli kerületben sokkal gyarlóbb a helyzet, a barsi, borsod-ábrányi, tata-vidéki, veszprémi, mezőföldi, pápai és komáromi egyházmegyei gyámintézetei átlag 40—50 forint segélyt adnak; de az őrségi csak 13 forintot. Szomorú a helyzet a tiszáninneni kerületben is. Az ottani 8 egyházmegye közül az abaúji, alsó-borsodi s az alsó-zempléni egyházmegyeikben, a gyámintézet csak a közelmúltban lett megalapítva, a segélyezés csak évek múltán kezdődik meg, addig tőkésítés történik. Azon egyházmegyeikben is, melyekben a segélyezés folyamatban van, kivéve a gömörít és a tornait, a segélyezés nagyon csekély mérvű, p. o. a felső-borsodi egyházmegye 8 özvegy közt osztott fel 22 forintot. A tiszántúli kerületben kiemelkednek az alsószabolcsi, a békés-bánáti, a nagy-szalontai, a debreczeni, a bihari, a felső-szabolcsi, a heves-nagykunsági, a nagybányai és a nagykárolyi egyházmegyei gyámintézetei. P. o. az alsó-szabolcsi, az újonnan életbeléptetett szabályok szerint, egy-egy özvegynek 300, egy-egy kiskorú árva 50 forint segélyt fog adni. Békés-bánátban, hol a segélyezés kulcsa a szolgálati idő tartama, van egy özvegy, a ki 321 forint jutalékot kap s az említett többi egyházmegyeikben is a segélyezés 100—200 forint között váltakozó. Gyarló a helyzet a szatmári és máramaros-ugocsa egyházmegyeikben; az utóbbiban az osztalék átlag 25 forint. Legsötétebb azonban az erdélyi kép. A nagyszebeni és gyulafehérvári egyházmegyei gyámintézeteit elsöpörte az idők vihara s az ottani egyházközsé-

gek nagyrésze az 1848—49-iki szörnyű romlás okozta sebeiből maig sem tudott kigyógyulni. A nagy-sajói egyházmegyében gyámintézet csak 1892-ben lett szervezve s alig pár száz forint alaptőkével bír; a segélyezés csak később kezdődhetik. A rikánbelői négy egyházmegye közösen tartja fenn gyámintézetét s ezek közül p. o. az orbai, 6 özvegy s 11 árva közt osztott fel 27 frtot. Némileg kedvezőbb a helyzet a kolozs-kalotai, a marosi, a görgényi, a szilágy-szolnoki és az udvarhelyi egyházmegyében, hol a segély-összeg 20—80 frt közötti fokozatokat tüntet föl. Legelőnyösebb a helyzet a kolozsvári egyházmegyében, hol 1 özvegy és 2 árva összesen 300 frtot kapnak, de nem rendes járadékul s ha több özvegy lesz, a segély alább száll.

A felsorolt adatokból nyilvánvaló, hogy az egyes fénylő sugarak belevesznek a sötét éjbe s egy országos gyámintézet megalapítása imminens szükség.

TANÜGY.

Magyarország mélyen tisztelt Képviselőházához a tiszántúli ev. ref. középiskolai tanáregyesület a tanári nyugdíjintézet tárgyában a következő kérelmet intézte:

Mélyen tisztelt Képviselőház!

Gróf Csáky Albin m. kir. vallás- és közoktatási miniszter ő Excellentiája a múlt 1893. nov. 15-ikén törvényjavaslatot nyújtott be a magyar törvényhozás elé, mely a nem állami tanárok nyugdíjazásáról és hozzátartozók ellátásáról kíván gondoskodni és a mely ennél fogva a protestáns tanárokat is a legközelebből érdekli. Ezen törvényjavaslatról hálásan kell elismernünk, hogy mind rendelkezéseiben, feltételeiben és segélynyújtásában, mind indokolásában nemcsak méltányolni tudja és akarja azon szolgálatokat, miket a felekezeti iskolák tettek és tesznek a magyar tanításügynek, hanem hogy legelőnyösebb szükségünk oly módon kíván segíteni, hogy tanintézeteink a korról és az állami tanításügy modern haladásával lépést tarthassanak. Már maga alapfogalata is bölcsességre és jóakaratra vall, midőn a segédelmet ott nyújtja, hol az a felekezeti iskolák és tanárok legelőnyösebb sebet, fogyatékos nyugdíj-viszonyainkat orvosolja meg. Egész őszintén bevalljuk, hogy ezen törvényjavaslatnak mostani alakjában való törvénynyé emelését is úgy tekinthetjük az adott viszonyok közt, mint a mely hazánk protestáns tanárságát a legmélyebb hállára kötelezi.

Azonban, mélyen tisztelt Képviselőház! felekezeteinknek — némely régi alapítványainkon kívül — egyedüli iskolafentartó segélyforrása, a protestáns társadalmi buzgóság és áldozatkészség, a legújabb időkben iskoláink versenyképességének fentartása végett nagyon is igénybe vétett és igénybe lesz véve még ezentúl is. Tanáraink fizetése a legtöbb helyen még mindig fokonyként emelésre szorul, tandíjainknak a tanuló ifjúság által fizetendő pótlékai pedig legújabbban a középiskolai tanítás behatott és egyöntetűbb felügyeletére szükséges hivatalok felállítására már is igénybe vannak véve.

Azért esedezünk tehát a mélyen tisztelt Képviselőház előtt, hogy ezen törvényjavaslatnak országgyűlésileg törvény erejére emelése alkalmával, annak 3. §. b) pontjában foglalt, a törzsfizetés és annak szaporulata után járó 5% évi befizetést, valamint ugyancsak a 3-ik §. c) pontjában foglalt, egy tanulótlól fizetendő 6, illetve 3 forint díjat lejjebb szállítani, ennek megfelelőleg a 3. §.

e) pontjában foglalt állami segélyt 60,000 frtról 100,000 frtra emelni méltóztassék, hogy így a majdan életbe lépendő törvény lehetővé tegye a nyugdíj egyenlőbb mértéke mellett a fizetésbeli egyenlőség lehető fokozatos megközelítését is. Csakis így remélhetjük, hogy iskolafentartó testületeink elég erőt és lelkesedést merítenek arra, hogy tanintézeteinket az állami intézetektől semmi tekintetben elmaradni nem engedik.

Mínthogy a mélyen tisztelt Képviselőháznak sem gondolhatjuk, hogy ezen törvényjavaslattal más célja legyen, mint a törvényjavaslatot benyújtó kormányának, hogy t. i. a nem állami intézetek minél előbb utóljárják az állami középiskolákat, és mínthogy a mélyen tisztelt Képviselőház az ezen javaslatban kilátásba helyezett évi 60,000 forintnyi dotácziókat általunk kért s aránylag csekély emelésével is a legelőnyösebb könnyítéseket teheti meg a felekezeti középiskolai tanításügynek, azért folyamodunk, hogy méltányos tekintetbe véve felekezeteinknek vallásos és kulturális célokra amúgy is erősen megterhelt helyzetét, méltányolva jóakarató áldozattételeinket a múltban és jelenben: ezen megalkotandó törvénynek jótéteményében tanintézeteinket a fentebb megjelölt törvényjavaslati pontokban foglalt feltételeknél kedvezőbb arányban részesíteni méltóztassék.

Mely kérelmünkkel maradunk a mélyen tisztelt Képviselőháznak

Debreczen, 1894. ápril 19.

alázatos szolgálai

a Tiszántúli ev. ref. középiskolai Tanáregyesület nevében és megbízásából

Elek Lajos,
egyes. jegyző.

Géresi Kálmán,
egyes. elnök.

Szomszéd egyetemek.

Már e lapok f. évi 13-ik számában voltam bátor kifejezést adni azon nézetemnek, mely szerint „talán jobb is lesz nekünk kulturális tanulmányok végett nem Bukovinába, vagy Zágrábba járni, — hanem a honnan kulturánkat vettük, a művelt nyugotra.“ Ugy is szeretjük azt mondani és hinni, hogy mi vagyunk a nyugoti műveltség közvetítői. E felfogás alapján tehát felvolnék mentve azon kötelezettség alól, hogy a körülöttünk levő, nálunk — legalább szerintünk — alacsonyabb műveltségű népek és nemzetek főiskoláit ismeressem. De hogy azt ne mondja valaki, hogy adataimat nagyon is egyoldaluan használom fel s hogy érvelésem csak régibb propositióim támogatása szempontjából van összeállítva s a dolgot csak egyik oldalán világosítja meg, — megpróbálom egy pár vonással ismertetni a szomszédos — eddig mellőzött egyetemek viszonyait is.

Ausztriából a csernoviczi egyetemről e lapok említett számában, egy jegyzetben már szóltam. — A gráci, innsbrucki és prágai német egyetemekkel épen cze'omnál fogva, röviden végezhetek. A gráci egyetemen volt az 1893/4. első félévben 51 rendes, 22 rendkívüli tanár, a docensekkel és tanítókkal együtt 109 tanfő. Évi költségvetése valamivel felül állott a 337 ezer frton. — Innsbruckban 81 tanár és tanító működött, az évi kiadás majdnem 313 ezer forint volt. — A prágai német egyetemen volt 107 tanár és tanító. A fentartás többé került évi 409 ezer forintnál. — Van Prágában még egy cseh egyetem is. Ennek évi kiadása csak 371 ezer forint volt.

Hanem ezeken kívül itt van még Ausztriában a két galicziai egyetem, a Krakoui és a Lembergi. — Lássuk ezeket.

Krakauban van theologiai, jog és államtudományi, orvosi és végre philosophiai szak. A philosophiai szakon van alkalmazva 23 rendes, 5 rendkívüli tanár, 10 docens, 1 supplens és 1 tanító, összesen 40 egyén. Az egyetem összes évi kiadása több mint 393 ezer frt. — Ebből a tanárok jutaléka 195.653 frtot emészt fel.

Lembergben van theologia, jog és philosophia. A philosophiai szakon van 15 rendes, 6 rendkívüli tanár, 14 docens és 3 tanító, tehát összesen 28 tanító van alkalmazva. — A három szak fentartása évi 169 ezer 805 frtba kerül. — Ebből tanári fizetésre 124.578 frt megy.

Ezeket csak megemlítve, sietek czéломhoz, az eddig közlöttekéből vonható következtetésekhez. Annál fogva a szomszéd Horvátország, Szerbia, Románia és a rokonszenves Bulgária egyetemével is lehetőleg röviden szándékozom végezni.

Horvátország egyeteme, mint tudjuk Zágrábban van, — szintén theologiai, jogi és philosophia fakultás van benne. A theológián tanít 6 rendes, 2 rendkívüli tanár és egy docens, összesen 9. — A jog és államtudományi szakban 8 rendes tanár, 2 tiszteletbeli és 4 docens, összesen 14. — *A philosophiai szakban* 11 rendes, 1 rendkívüli, 1 helyettes tanár, 7 docens és 5 tanító, összesen 25. — A három karu egyetem évi kiadása 1892-ben 137.224 frt volt.

Szerbiának belgrádi egyeteme a 2 sectióra osztott philosophiai, továbbá a jogi és technikai szakból áll. — A philosophiai szak történelem-philológiai szakosztályán működött 10 tanár és 2 tanító; — a matematika-természettudományi szakosztályon 12 tanár, — *tehát a teljes philosophiai szakban 24 egyén.* Míg a jogon 8 tanár, a technikai szakban 9 tanár és 1 tanító, összesen a két szakban 18. — Az egyetem fentartása 1892-ben több mint 293 ezer frankba, vagyis több mint 117 ezer o. é. forintba került, melyből a tanárok és hivatalnokok *fizetése 89.405 frtot* vett igénybe.

A bukaresti román egyetem a theologiai, a jogi, orvosi és a szintén két sectióra osztott philosophiai kart foglalja magában. — *A philosophiai kar* math. természet-tudományi szakosztályában működött 10 rendes és 1 helyettes tanár; a nyelvészet-történeti szakban 10 tanár, tehát *összesen 21.* Míg a jogban 11, a theológiában 8, tehát összesen 18. — Az egész egyetem fentartása, a Babesiu vezetése alatt álló balteriologiai intézetten kívül 1,117.926 frankba, tehát több mint *447 ezer forintba* került az 1893. ápriltól 1894. áprilig.

Nézzük meg még Bulgáriának Sophiai egyetemét. Van benne jogi és két sectióra osztott philosophiai kar. A főiskola czélja ügyes tanítók és jogászok képzése. — A nyelvészet-történeti szakosztályban működött 15 rendes tanár, a math. physikaiban pedig 14, tehát *összesen a philosophiai szakban 29 tanár.* — A jogi karban 10 tanár. — A kis egyetem fentartása 1892-ben 291 ezer frankba, 116.400 o. é. forintba került, melyből a tanári fizetés 38.400 frtot vont el, míg ösztöndíjra 50.000 frt, a könyvtár gyarapítására 8400 frt, a phys. szertárra s chemiai laboratoriumra összesen 6000 frt fordított.

Engédtessek meg, hogy mielőtt még következtetésemet levonnám, szóljak valamit a már ismeretes egyetemek évi költségéről is. — Nem azért, mintha azt gondolnám, hogy százezrekre menő költség nélkül a mi célunkat el nem lehet érni; sem nem azért, hogy az

alább kimutatott összegek nagyságával elrémítsem az áldozatkész jó akaratot; hanem épen azért, hogy felkeltsem az olvasóban azt a gondolatot, hogy a többször tisztelt felülvizsgáló bizottság munkálatában megállapított keret talán nagyon is szűk s ha az anyagi gyűjtés terén is csak az ott kitézött czélig akarunk jutni, nem pedig azt jóval meghaladni, akkor egészséges alkotást létre hozni képesek nem leszünk. Annál fogva az anyagi eszközökről gondoskodást lelkesülten folytatni kell.

Hadd álljon hát itt záradékul ez a kis kimutatás.

Egyetem neve	Összes évi kiadása o. é. frtokban	Ebből a tanárok javadalmazása o. é. forintokban
Berlin	1.274.000	339.450 (lakkbér pótlék még 80040 frt)
Bonn	569.071,5	187.830 (+ lakkbér 30954 frt)
Breslau	523.352,5	195.475 (+ lakkbér 26376 frt)
Erlangen	332.891,24	125.787,35
Freiburg	278.550	123.465 (+ lakkbér 20976 frt)
Giessen	327.497	123.885,71
Göttingen	572.181	200.497,5 (+ lakkbér 26712 frt)
Greifswald	364.616,81	129.400 (+ lakkbér 17784 frt)
Halle	639.696,5	171.850 (+ lakkbér)
Heidelberg	366.415	217.575,5
Jena	214.718,89	—
Kiel	383.979,5	120.070 (+ lakkbér 19638 frt)
Königsberg	476.402	151.985 (+ lakkbér 22584 frt)
Leipzig	953.161	292.224,5
Marburg	394.837,75	125.200 (+ lakkbér 17406 frt)
München	493.642,4	248.960,36 (+ lakkbér 6339,22 frt)
Münster (akad.) (csak theol. es phil.)	127.851	70.400 (+ lakkbér)
Rostock	161.445	78.350
Strassburg	506.070	263.650
Tübingen	426.586,5	200.623,5
Würzburg	377.250	134.100
Basel	1.111.208	69.060
Bern	240.000	—
Freiburg	—	56.000
Genf	220.000	—
Lausanne	—	—
Neuchâtel (akad.)	—	—
Zürich	168.392	84.847,2
Bécs	1.038.04	510.345
Budapest	753.074	512.324)
Kolozsvár	274.052	212.485)
Debreczen (a tervezet szerint a fát és lakást is penzre számítva)	—	51962 frt.
		összes fizetések.

Ez tisztán tanári fizetés. Hogy az összes kiadás mennyire van előirányozva, — különösen hogy mennyi fog fordítani a gyűjtemények és könyvtár gyarapítására, — mily összeg az ösztöndíjakra stb.? azt a „Jelentésből“ kivenni nem tudtam.

IRODALOM.

Előre jelzése *Sabatier Pál „Assisi szent Ferencz élete“* nagy műve ismertetésének.

Egy vallásos szellemű nagy munkára vonjuk fel olvasóink figyelmét, mely e század végén ritka tünemény, mely elbájolta a francia és angol értelmiséget, s melynek sikere bámulatos. Első kiadása 3000 példányban 1893. november 25-én jelent meg, (n. 8. r. 556. l. Ára 7 frank 50 c.) s négy hónap múlva a 10-ik kiadást kell rendezni, oly siker, minő 30 év óta, Renan Jézus életének megjelenése óta, páratlanul áll a francia vallásos irodalomban. *Lea* amerikai tanár Párison utazván át, csodálkozott, hogy a Szajna partján ily tünemény lehet, melyről az a hír, hogy csak Zola regényei kelnek. Világi első rangú írók is siettek üdvözölni a szerzőt, mint p. o. Coppée Ferencz, dr. Schaeffer és Daudet Alfonse, mely utóbbi levelet intézett az íróhoz azonnal, tudatván vele, hogy fiát ő sugalta a méltató cikk írásra, mert ő felebb becsüli e megható művet Renan „Jézus életénél“, Renannak nincs elég érzéke az „isteni“ iránt; személyes találkozásra kérte fel Sabatiert. A „Times“ és számos angol, olasz stb. lapok is elragadtatással szólnak e műről.

Az alapos és derék szerző egyszerű francia protestáns lelkész, Ardèche megyében Saint Cierge la Serre parochiában, a ki műve forrásai végett megtanulta az olasz nyelvet is, 8 évet töltött az olasz és más országi könyvtárakban, lakott húzamosan Assisiban a hős szegény (Pouerello) vallási küzdelmének régi színhelyén, minden nyomát felkereste. Tolstói engedélyt kért, hogy oroszra fordíthassa. A mű szellemére világot vet azon dühös támadás, mit az ultramontán sajtó intéz a mű ellen. Megbízás folytán a „Vérité“ lap (1894. januári számaiban) Langogne Ferencz-rendű barát, szörnyű villámlást szór ellene, tévesnek és „eretnekinek“ bélyegzi azt és erőlködik hitelét tönkre tenni, mert a hivatalos források mellett az egykorú, az igazi világitást adó, újlag felfedezett kútfőket is tekintetbe vette, melyeket a pápai rendeletek kiméletlenül megsemmisítették. De itt-ott megőriztettek azok. Forrás készlete és története terjedelméről eszmét ad, hogy 126 lapon mutatja azokat fel. A pápa nélküli reformáció hőseit állítja élénk, természetes tehát, hogy a pápaság eltüntetni akarta az igazi Assisi Ferenczet, a hatást nem nyomhatta el, tehát meghamisította az azt előidéző szegény hőst. Megigérjük ismertetését, mihelyt átoivastuk.

Balogh Ferencz.

Balogh Ferencz debreczeni theol. akad. tanártársunk legújabb munkája e héten jelenik meg, a mit egyelőre ezennel jelezünk. Címe „**Dogma-történelmi mozzanatok a német hittudósok körében a 18. és 19. században.**“ 8. r. 56 l. Tartalma: I. szakasz, 18. század, a tan megrendítése. Ebben a szakaszban a következő tételről szól: a) orthodoxia, pietizmus, átmenet; b) Wolf bölcsészete s a felvilágosodás; c) bibliai ítészet és rationalismus; d) az orthodoxia védelmezői. II. szakasz, 19. század: Tantisztázó és helyreállító törekvések, ezt fejtegetik a következő cikkek: 1. A régi rationalista hittan; 2. Schleiermacher új theológiája; 3. a történelmi ítészet és rationalismus; 4. régi és új supranaturalisták; 5. a bölcselkedő hittan; 6. Baur s az új tübingai iskola; 7. a közvetítő hittan, vagy mint a francziák nevezik, „*école de la conciliation*“; 8. közvetítő szellemű írásmagyarázók; 9. hitvallásos theologia; 10. a szabad theologia indítói; 11. a szabad theologia az ó szövetségi

ítészet terén; 12. a szabad theologia a dogmatika terén; 13. Ritschl iskolája; 14. a római katolikus theologia. Végül betűrendben elősorolja az összes német nyelvű egyetemeket a német birodalom, Svájc és Ausztria területén, alapítási évöket, a theologiai fakultások tanárait az 1893—94-ik tanévről, protestánsokat és r. katolikusokat egyaránt, a nevezetesebbekben a hittanulók számát is jelezvén, együtt 29 egyetem hittanárát. — Célja e munkának az életbe kilépő hittanvégzőknek oly kézikönyvet nyújtani, hogy a theologiai nézetek forrongása közepett, az utóbbi két század alatt, úgy az egyes nagyobb theologusok álláspontját, mely táborba tartozását feltüntesse, mint éreztetni a korszellém lükettését és alakító hatásait. Igen érdekes rész a r. katolikus hittan mozgalmának képe. A református hittudósok is méltatva vannak. Rövid, tömör, érthető tájékozás az egész és szükséges „Vade mecum“-féle a kor nagy változásokat előidéző elvharczosainak mezején. A hazai református hittani irodalomban ilyen összefoglaló művecske még nincs, itt úttörő kezdettel van dolgunk. Minthogy szerző saját költségén adta ki munkáját, kívánatos, hogy minden előretörékvő hittanhallgató, segédlelkész és módosabb lelkészeink megszerezzék azt, hogy így fillérekkel levegyék legalább az anyagi áldozat terhét a szerző válláról. A munka ára 70 kr., a melynek szerzőhöz leendő be- küldése után, a munka vitelbérmentesen megküldetik a megrendelőnek. Részünkről teljes méltánnyal s melegen ajánljuk e munkát a volt tanítványok s ifjú lelkészek nemes pártolásába. Nem is kételkedünk affelől, hogy az érdekelt lelkészi és theologiai körök élénk érdeklődést fognak tanúsítani az újkor theologiai irodalma iránt s ebből folyólag méltóan fogják értékelni a tevékeny és érdemes író munkásságát s irodalmi becsü művét.

Közöljük a következő előfizetési felhívást. „A Protestáns egyháznak és misszióinak ismertetése s jelen állása az egész földön, különös tekintettel a magyar protestáns egyházra és ennek misszióira Magyar-, Erdély-, Horvát-, Slavon-, Bosnyák-, Oláh-, Moldva-országokban és a magyar tengermelléken“ címmel ez év folyamán egy 30—40 ívnyi missziói munkát óhajtanék kiadni, mely a nagyérdemű olvasóközönség elé tárná a föld összes egyháztesteit, bámulatot keltő számtalan üdvös intézményeit, s óriási összegekbe kerülő misszióival egyetemben. Valami érdekes, s szívet-lelkét gyönyörködtető azt tudni, hogy ma, a több mint ezerféle vallású nép 3364 nyelven hogyan imádja Istenét; nem kevésbé érdekes az, hogy a világmisszió diasporáin keresztyének, zsidók, mohamedánok és pogányok között ma több mint 5000 missziónárius 3000 benszülött missziónáriussal, s több mint 30,000 kiségitővel 386 nyelvre lefordított bibliából hirdeti az isteni kegyelmet! Az meg már csudálkozásra, bámulatra indít, hogy honnét jó elő az a 25—30 millió forint, melybe Jézus ezen vitézei és az ő munkáik kerülnek!? Fent nevezett munka ezekkel ismertet meg, s elibénk tárja azt, hogy egy-egy külföldi egyháztestnek hány üdvös intézménye, hány áldásosan működő missziói telepe van, s mily rengeteg összeget áldoz ezek ápolására, fentartására és tovább-tovább fejlesztésére! A protestáns egyháztestek mellett érintve lesznek a többi keresztyén egyháztestek is, a mennyire lehet, az egész földön levő missziókkal, sőt adva lesznek a zsidók, mohamedánok és pogányok is. A munka e művel óriási s 13 év óta — mióta a jó skótokat, angolokat, helvéteket ott hagytam — folyton a legelső missziói munkákat és lapokat tanulmányoztam és forgattam, hogy e szerény mű minél terjedelmesebb s mégis élvezettel olvasható

legyen. De munkám s fáradozásom díjazva leend, ha látom, hogy szeretett hazánk népe is belép a Világmisszió iránt érdeklődő nemzetek sorába. A terjedelmes missziói munka — ha elegendő előfizető jelentkezik — ez év őszén jelenik meg, ha azonban kellő pártfogásban nem részesül, — úgy megint letéteik a szegény missziónárius ládája fenekére, hogy várjon ott jobb időkre, s a világmisszió, nemkülönben a magyar misszió iránt jobban érdeklődő nemzedékre! Előfizetési ára 2 frt = 4 korona. Az előfizetési pénzt, vagy legalább az előjegyezhető nyilatkozatot kérem legkésőbb május végéig nevére címzetten, Nemeskisfaludra, posta: Böhönye, Somogy-megye beküldeni. Nemeskisfalud, 1894. márczius 28. *Fáncsik János*, ev. ref. missziónárius lelkész. Gyűjtőknek tiz előzető után tiszteletpéldány adatik.

„Kossuth Lajos temetése“ címmel a „Vasárnapi Ujság“ kiadásában egy díszes kiállítású, 7 ívnyi terjedelmű füzet jelent meg, mely Kossuthra és főleg temetésére vonatkozó számos részletes leírást, 41 képet és két külön képmellékletet foglal magában. A füzet ára 30 kr. — E füzet tartalmának mintegy első része egy szintén hasonló díszes kiállítású másik füzet, mely „Kossuth Lajos emlékezete“ címmel a nagy hazafi halála alkalmából jelent meg ugyancsak a „Vasárnapi Ujság“ kiadásában, s melyről mult számunkban már megemlékeztünk. Megrendelhető posta-utalvánnyal a „Vasárnapi Ujság“ kiadó-hivatalában, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz. a.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **A főrendek és a polgári házasság.** Hogy mi sorsa lesz a házassági törvényjavaslatnak a főrendiházban, arra nézve igen különböző kombinációkkal találkozunk. Az „Egyetértés“ esztergomi levelezője szerint az egyházpolitikát ellenző egyházi és világi főrendek körében elhatározott dolog az, hogy ha a kötelező polg. házasságról szóló javaslat általánosságban elfogadtatnék, a részletes tárgyalásnál a *kötelező* szót *mindenképen törölni fogják*: hasonlóképen mindent el fognak követni, hogy a *polgári kötés felbonthatatlansága a javaslatba bevétellessék*. Egyházi körökben biztosra veszik, hogy ezekre meglesz a többség. Sőt a *Zichy Nándor* et comp. lapja, a Fejérmegyei Napló budapesti távirata szerint, a főrendiház kath. ellenzéke eddig 25—30 biztos szavazattöbbséggel rendelkezik. Ugyanezen lap ápril 24-diki számában Eszterházy M. Móríc gróf hosszas vezércikkben buzdítja a főrendeket a javaslat ellen való állásfoglalásra. A liberálist must *nagy molochnak* mondja, a mely mindig újabb áldozatokat kíván. „Vissza kell idézni — úgy mond — a nemzet emlékébe azon elvitázhatatlan tény, hogy vallásunk (már t. i. a kath.) csoportosította a nemzetet apostoli koronánk körül.“ — „A nemzet nagy erkölcsi (?) tökéjét őrizzük mi főrendek és én nem tudok azon álláspontra helyezkedni, hogy a főrendiház feltétel nélkül helyben hagyja a népképviselőt minden egyes határozatait“, — mondja többek közt a nemes gróf. Ezt senki sem követeli; de azt feltétlenül igen, hogy a nemzet haladási törekvéseinek *önző papuralmi és osztályérdekek miatt erőszakosan útját senki ne állja e hazában*. Ez nemcsak a liberálistus érdeke, hanem vitális állami és nemzeti érdek, a melynek ellentállani mindenkor *hazafiatlanság* leend, akármit énekelnek a fővárosi sajtó

obligát hizelkedői a kath. főpapság és a reakciónárius mágnások hazafiságáról. Mert hiszen a kik a magyar állam és magyar nemzet halálos ellenségeivel, ultrarácokkal és oláhokkal politikai érdekközösségben vannak akár az eszközöket, akár a célt tekintve, azoknak nem szabad megengednünk azt, hogy a *hazafiasság* olcsó dicsőségében pompázhassanak akkor, a mikor a haza létalapjait akarják lelketlen önzésből aláaknázni. A törvényjavaslatból a „kötelező“ szót kitörölni s a házasság felbonthatatlanságát abba bevételni tökéletesen elég is lenne arra, hogy reform helyett reakció, jogállam helyett Regnum Marianum következzen be Magyarországon. Reméljük, hogy ettől megment minket a főrendek hazafias és szabadelvű része s a reakció pártjának eléggé nem ajánlható eszélyessége.

— **A református egyház konventje**, mint már előbb is jeleztük, f. hó 24-én kezdette meg tanácskozásait Budapesten *Kun Bertalan* püspök és *Tisza Kálmán* főgondnok elnökle alatt. A tagok közül *báró Vay Miklós*, *Papp Gábor* és *Vállyi János* betegség miatt nem jelentek meg. Kun B. püspök megható imával nyitotta meg a konventet, melyet ezután elnöktársa, Tisza K. üdvözölt s jelentette egyúttal, hogy a megerősített zsinati törvények kihirdetése s az összes egyházakhoz való szétküldése megtörtént, s hogy a kinevezett küldöttség köszönetét és hódolatát fejezte ki a törvények megerősítéséért ő felsége a király előtt. Bemutatták a vallás- és közokt. miniszter leiratát, melyben közli, hogy az államsegélynek azt a részét, mely a konvent rendelkezésére van bocsátva, egyenesen a konventnek utalványozza ki s ez irányban az illető pénztári hivatalokat már utasította is. Ezzel kapcsolatban *Tóth Sámuel* főjegyző jelenti, hogy az idén az államsegély utalványozása és kifizetése már ez értelemben történt. A konvent köszönetet szavazott Tisza Kálmánnak az államsegély fölemelése iránt kifejtett buzgó közreműködéséért. Az első napi ülés fő tárgyát a *közalap* ügyei képezték. *Kenessey Béla* előadó jelentéséből kitűnt, hogy a közalap jövedelme néhány ezer forinttal ismét alább szállott. Ennek a hiányos bevallásban lévén az oka, a bizottság utasítottatni kívánja az egyházkerületeket, hogy a bevallás helyes voltat szigorúan ellenőrizzék s a közalapi adót az egyenes adó 1%-a arányában vessék ki, úgy, hogy a minimum 20 kr. legyen s csak egészen vagyontalan cseledek hozzájárulása legyen 10 kr.-os. A közalapi bizottság indítványát elfogadták. — A közalapi bizottság az idén 17.385 frtnyi segélyt javasol kiadni még pedig 11.505 frtot 193 segélyt kérő egyháznak, 5885 frtot 149 lelkész javára. *Egyházi segélyek*: I. Dunamelléki egyházkerületben 1860 frt. II. Tiszáninneri egyházker. 2065 forint. III. Erdélyi egyh. ker. 2150 frt. IV. *Tiszántúli egyházkerületben* 3695 frt. V. Dunántúli egyh. ker. 1705 frt. *Lelkészek részére*: I. Dunamelléki egyházkerület 200 frt. II. Tiszáninneri egyh. ker. 1165 frt. III. Erdélyi egyh. ker. 1350 frt. IV. *Tiszántúli egyházkerület* 2730 frt. V. Dunántúli egyh. ker. 440 frt. — A második napon az a kérdés képezte vita tárgyát, hogy a 100.000 frtnyi államsegély hová fordíttassék. A közalapi bizottság azt javasolta, hogy ez összeg tőkésítették s évi kamataival a lelkészi fizetések egészítettessenek ki 600 frtos minimumra. *Tisza K.* ezzel szemben azt javasolja, hogy 25.000 frttal a lelkészi gyámintézetnek vessék meg az alapját, 70.000 frt tőkésítették, a többi pedig kölcsönsegélyképen adassék a válságos anyagi viszonyok között lévő egyházaknak, hogy ügyeiket rendezhessék, a minők a balatonvidéki, veszprémmegyei községek a filokszérapusztítás miatt. Gróf *Degenfeld* s részben *Beöthy Zs.*,

továbbá *Mocsáry L.* is a bizottság javaslatát pártolják, utóbbi attól tartva, hogy a kormány az egyházpolitikai viták lefolyása után nem lesz majd oly simulékony és nem fogja fölemelni az államsegélyt. A tárgyhöz szöliak még *Szász K.* püspök, *Molnár Béla*, *Kovács A.*, *Fejes I.*, *Czike L.* és *Vályi Lajos*, továbbá *Szeremley József* és *György Endre*, mire a konvent szótöbbséggel kimondta, hogy csak 95.000 frt tökéssítessék, 5000 frt pedig kölcsön-segélyezésre fordíttassék. — A harmadik napon az országos lelkesi nyug- és gyámintézet ügye került tárgyalás alá, a melyre vonatkozó tervezeteket már ismerítettük, s még ezután is foglalkozni fogunk e nagyfontosságú ügygyel. A konvent *Szász Domokos* püspöknek és *Szell Kálmán* esperesnek a szép és fáradságos munkálatokért köszönetét nyilvánította. Egyebekről legközelebb tudósítjuk t. olvasóinkat.

— **A tiszáninneri ev. ref. egyházkerület** f. hó 17—19. napjain tartotta meg tavaszi közgyűlését a szokott helyen, Miskolczon, *Kun Bertalan* püspök és *Comáromy László* legidősebb egyhm. gondnok elnöklete alatt. (Báró *Vay Miklós* főgondnok úr gyöngékedése miatt nem jelenhetett meg.) Az érdemes püspök mindenekelőtt meleg szavakban emlékezett meg *Kossuth Lajosról* s egyúttal indítványozta, hogy dicső emléke jegyzőkönyvben örökíttessék meg, fiainak e jegyzőkönyv elküldessék s a felállítandó Kossuth-szoborhoz adományjal járuljanak. Az indítványok egyhangulag elfogadtattak. A gyűlés nevezetesebb mozzanatai közül megemlítiük, hogy *Antalfy László* abauji esperes és *Vécsey József* tornai egyhm. gondnok hivatalukba beigtattattak. A püspöki jelentés után a főjegyző által készített útasítások alapján a zsinati törvények életbeléptetése iránt történt intézkedés; mire nézve a gyűlés kimondta, hogy a zsinati törvényeket kihirdetetteknek nyilvánítja s azokat folyó hó 17-től érvényeseknek tekinti. Konventi tagnak *Bernáth Elemér* f.-zempléni gondnok választott meg. Hosszas vita keletkezett a supplikáció kártérítési kérdésében, a melyre vonatkozó megváltási kulcsot, a melyet a főisk. igazgató tanács dolgozott ki, s egyházmegye elfogadta, 3 nem. Remény van az utóbbiak hozzájárulásához is, a mit a sárospataki főiskolában az 5-ik theologiai tanszék felállíthatása kívánatosá tesz. *Fráter Sándor* volt főisk. bérlő özvegyének a többség 8 éven át évenként ezer frt kifizetését határozta. Fölmerült a kisebb egyházakra nézve égetővé váló tanító hiány kérdése is, a mely kedvező elintéztést a konvent útján nyerhet. Legfontosabb és messzeható intézkedése az egyház. gyűlésnek a sárospataki főiskola tanárai számára korpótlékok rendszeresítése s egyéb ezzel kapcsolatos rendelkezések, a melyekről más helyen szölnk.

— **A Kossuth-ünnepély** debreczeni főiskolánkban május 5-én d. e. 10 órakor fog megtartatni. Az ünnepi beszédet ez alkalommal *Dóczy Imre* főgimn. tanár fogja tartani. A sárospataki főiskola ápril 8-án rötta le a kegyelet adóját a nagy férflu iránt, a mikor *dr. Bantha Béla* főisk. tanár mondott szép és tartalmas beszédet.

— **A sárospataki főiskola tanárai** részére az egyházkerület közelebbi gyűlése által 1895. januártól a következő korpótlékok biztosítottak: az 5 éveseknek 100, a 10 éveseknek 200, a 15 éveseknek 300, a 20 éves tanároknak 400 frt. A torna- és énektanár korpótlékai 50—50 frtosak ötödévenként. A jogigazgató fizetése (1000 frt) 400 frttal, a pénztárnoké 200 frttal javíttatik. Az 5-ik theol. tanszék felállítása a szupplikáczióval váltáság kérdésének eldőltségéig elhalasztatott, a 8-ik jogi tanszék ellenben már az őszi gyűlésen be fog tölteni. A párhuzamos osztályok felállítására nem lévén költség,

a felvétel csak a törvényes létszámig engedtetik meg; a joghallgatók tandija pedig 10 frttal emeltetett. Örömmel veszünk tudomást a testvér főiskola e nagyfontosságú előhaladásáról. A tanári törzsfizetések (gimnáziumban 1200 frt, 200 frt lakbér, akadémián 1400 frt, 200 frt lakbér) további emelést igényelnek ugyan, még a sárospataki helyi viszonyok között is; de a korpótlékok rendszeresítése által egyelőre a legégetőbb bajokon segítve lön; sőt e tekintetben a pataki iskola nagyobb lépést tett előre, mint a debreczeni, a hol egyszerre csak két korpótlékot tettek folyóvá s azok egyikébe is beszámították a lakással bíró akad. tanárok földhaszonbérét. Azt azonban sajnálattal látjuk, hogy a párhuzamos osztályok felállítása ezúttal is elmaradt. Ez pedig az iskola jövődjének, sulyának és jelentőségének fontos kérdése.

— **Kossuth Lajosnak** maig sem tudják megbocsátani a klerikálisok utolsó levelét s abban is kifejezett szabadelvűségét. Egyik lapjukban Kossuthot Deákkal állítja szembe a vezérczikk, hogy mindkettő felett pálczát törhessen — XIII. Leo pápa dicsőségére. „Kossuth L. — úgymond — még kevesebbet értett a keresztény hittudományhoz, mint Deák F., s végletekre hajló erőszakos lelke végre csakugyan sokkal messzebb eltávozott nemcsak a pozitív kereszténységtől, de egyáltalában a theologia naturalistól is, mint Deák az ő ősi kath. egyházában való hitéletétől. Deák F. tudvalévőleg a végső szentségek felvétele által a kath. vallás engedelmes hívének vallotta magát s így ment át, mint hitvalló, az örökkévalóságba. Sok hibát követett el életében kath. hitvallásának dogmái ellen, melyek közül csak két:ő legyen itt most említve.“ Első hibájául rója fel aztán a jeles vezérczikk Deáknak, hogy *Kossuth elsőszülöttjének keresztapaságát elvállalta* s így vállalkozott arra, hogy *Luther tévedéseiben való neveléséről* atyja mellett gondoskodni fog. Második főbüne pedig az, hogy a polg. házasság mellett olyan nyilatkozatot tett, a mely miatt *a napirenden lévő kötelező polgári házasság hívei az ő elbaráti támogatására merhettek hivatkozni.* Más szavakkal tehát az fáj a főtisztelendő uraknak, hogy Kossuth véletlenül protestánsnak született s Deákkal együtt mindketten a szabadelvű eszmék legkiválóbb bajnokai valának. Az kellene még csak, hogy a szabadelvű hazafiság nagy történeti alakjai helyett a Kolonicsok, Lajsákok, Schopperek és Vaszaryak nyomták volna reá e nemzet szelémere gondolkodásuk bélyegét s határozták volna meg e nemzet törekvéseinek és fejlődésének irányát! Akkor csakugyan szembeszökő hasonlóságot találhatott volna Thaly K. a magyar és a szegény és tudatlan spanyol nép között nemcsak gazdasági és kulturális, hanem politikai tekintetben is. Órizzen meg ettől a magyarok Istene!

— **Tankönyv-engedélyezés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter 1894. évi 7084. sz. a. kelt rendeletével azon *Alkotmánytant*, melyet e lapok egyik szerkesztője, *Dr. Bacsoni Lajos*, Jánosi F. nyomán, de egészen újonnan szerkesztett s a mely Budapesten Lampel Róbert (Wodianer) kiadásában a f. évben jelent meg s kötve 84 krért kapható, *tanítóképző intézetek használatára engedélyezte.*

— **Gyászhir.** *Bonyhai Hegediüs János*, a marosvásárhelyi ev. ref. kollégium egyik tanszékén 9 évig, a Bethlen-főiskola theologiai akadémiáján 37 évig tanító, munkás, hű tanár, életének 73-ik, özvegyiségének 13-ik évében, folyó hó 24-én, szélhűdés következtében ehunyt. Majdnem félszázadig világoltatta a vallás és evangyéliom szövétnekét a lelkipásztori pályára készülő nemzedék

előtt, mindig híven, lelkiismeretesen, nemesen és áldásosan. Nagyszámu családjának gyászát enyhítse a közrészvét, a tisztelet és kegyelet, melylyel a hálás tanítványok serege adóz az elhunyt emlékezetének. Kinek élete áldás volt, legyen áldott emlékezete is közöttünk!

— **Politikai tanügyi lap** is lesz már hazánkban. A *Nemzeti Iskola* szerkesztője, *Benedek Elek* letette a kaucziót, hogy a kormány tanügyi politikáját — tisztán politikai szempontból is — bírálhassa.

— **Szíves kérelem.** A Hunyady János által épített dévai ev. ref. templom és torony restaurálására mai napig összesen 8068 forint 65 kr. kegyes adomány gyűlt be kezeimhez. Hiányzik még a restauráció megkezdéséhez 2000 forint. Mély tisztelettel kérem mindazokat, kiktől gyűjtőiveink még nem érkeztek vissza, kegyeskedjenek a kezeiknél lévő „Esdő Szózat”-ot f. évi május hó 15-ig bármily csekély adománnyal, vagy esetleg a nélkül is, hozzám visszajuttatni. Déva, 1894. április hó 21-ikén. Szóts Sándor, ref. lelkész.

— **Helyreigazítás.** Lapunk f. évi 15. számában a 186. oldalon, a szatmári ev. ref. egyházmegye közgyűléséről szóló tudósításban az is foglaltatik, hogy dr. Tisza István a kocsordi pusztán iskolát és tanítói lakást építtetett s rendezett be és 400 frt fizetéssel saját költségén tanítót állított. E tudósítás helyreigazításául közöljük, hogy az a birtok Tisza Kálmánné gróf Degenfeld Ilona úrnő tulajdona, az iskolával járó terheket is ő kegyes viselni; dr. Tisza István úr pedig csak az ő megbízásából és nevében járt el a dologban. (*Szerk.*)

TARTALOMJEGYZÉK: Az egyetemes gyámintézet alapszabálytervezete. Zsigmond Sándor. — T á r t a l o m: A londoni ekklesiái gyűlésnek az 1817-ik esztendőbeli százados ünnepi ponijai — Az országos ev. ref. lelkészi gyámintézet alapszabálytervezete. — Tanügy: A tiszántúli ev. ref. középisk. tanáregyesület felhívása a V. K. M.-hez. — Szomszéd egyetemek. — I r o d a l o m. — Különfelek. — Hirdetések.

Felelős szerkesztők és laptulajdonosok:

Dr. ERDŐS JÓZSEF és Dr. BACZONI LAJOS.

Pályázat

masodik orgonista kántori állásra a makói ref. egyházban.

Fizetés: 1. Kézpénzben évi 500 frt.

2. Szabadlakás évenként kétszeri meszeltetéssel, vagy e helyett 200 frt lakbér.

3. Három öl kemény és két öl puha tűzifa.

4. Mintegy 7000 lélek után esedékes — egyházkerület által megállapított — stóla.

Egyháztagoknak joguk van akármelyik kántor szolgálataival élni, de a mellőzötteknek az egyházkerület által megállapított díjat megfizetni tartoznak.

Pályázók kérvényeiket f. év május 17-éig beküldeni s ezen napon d. e. 8 órára próbaorgonázás és éneklés végett megjelenni tartoznak.

Makón, 1894. ápril 23.

Pályázat.

A *kis-újszállási* államilag segélyezett ev. ref. főgymn. igazgatótanácsa a következő rendes tanszékekre hirdet pályázatot:

1. Német-magyar nyelv és irodalom,
2. Természetan-mennyiségtan,
3. Ó classica-philologia,
4. Természetráajz-földrajz.

Pályázatot hirdet továbbá egy helyettes tanári tanszékre, melylyel a német-magyar, esetleg a német-latin tanítása van összekötve.

E tanszékek közül a német-magyar nyelv és irodalom, a természetan-mennyiségtan, az ó classica philologia, a természetráajz-földrajz tanszékei a nagyméltóságú vallás- és közokt. m. kir. miniszter úr kinevezése alá esnek. Előnyben részesülnek, a kik tornatanári képesítéssel is bírnak. Ezek alkalmazásuk esetén külön díjazásban részesülnek.

Csak ev. ref. vallásúak pályázhatnak. Mindaddig, míg az orsz. tanári nyugdíj életbe nem lép, a tiszántúli ev. ref. középiskolai tanári nyugdíj és gyámintézetnek köteles tagjai lesznek.

Oklevéllel nem bíró tanárjelöltek is pályázhatnak, mely esetben mint helyettes tanárok nyernek alkalmazást helyettes tanári fizetéssel.

A rendes tanár fizetése egyenként 1200, azaz egyezerkétszáz forint (2400 korona), 200, azaz kétszáz frt lakpénz (400 korona) és négy ízben 50—50 frt (100 korona) ötödéves pótlék.

A helyettes tanár fizetése 800, azaz nyolczszáz forint (1600 korona).

A megválasztott s megerősített tanárok tanszékeiket székfoglaló értekezéssel tartoznak elfoglalni.

A pályázók az igazgatótanács elnökéhez címzett folyamodványaikat legkésőbbben folyó évi május hó 15-ig az alulírott elnökségnél nyujtsák be.

E folyamodványokban életkoruk, vallásuk, családi állapotuk, hadkötelezettségi viszonyaik, képesítésük, eddigi netáni alkalmazásuk okmányokkal igazolandók.

A kinevezett vagy megválasztott folyó évi szeptember hó 1-ső napján tartozik hivatalát elfoglalni s szükség esetén köteles más rokon tantárgyakat is, túlterheltségének kikerülésével, előadni.

Kelt Kis-Ujszálláson, az ev. ref. főgymn. igazgató tanácsának 1894. évi április hó 15-én tartott ülésében.

Gulyás Lajos,